

ציור קיר של כתבת אל-ג'זירה בערבית, העיתונאית שירין אבו עאקלה, שנהרגה על ידי חייל ישראלי בעיר ג'נין בגדה המערבית. הציור נראה בקיר בעיר עזה ב-15 במאי 2022. (צילום: AP/עאדל חנא)

דפוס קטלני: 20 עיתונאים נהרגו מירי הצבא הישראלי ב-22 שנה. איש לא נתן את הדין

הרג כתבת אל-ג'זירה בערבית, שירין אבו עאקלה, ב-11 במאי 2022, הוא חלק מדפוס קטלני בן עשרות שנים. לאורך 22 שנים, תיעד CPJ לפחות 20 מקרי הרג של עיתונאים על ידי כוחות הביטחון הישראליים. למרות בדיקות רבות שנערכו בצה"ל, מעולם לא הוגש כתב אישום ואיש לא נטל אחריות למות העיתונאים. העובדה שאיש לא נתן את הדין גורמת לפגיעה חמורה בחופש העיתונות ובזכויות עיתונאים. דוח מיוחד של CPJ.

פורסם ב-9 במאי, 2023

ב-11 במאי 2022 עיתונאית הטלוויזיה הפלסטינית-אמריקאית שירין אבו עאקלה (Shireen Abu Akleh) החלה את מה שתהיה משימתה האחרונה. בשעה [6:31 בבוקר](#) היא הלכה לאורך רחוב שכונתי בעיר ג'נין בגדה המערבית הנמצאת תחת כיבוש ישראלי. אל העיתונאית נלוו שני עיתונאים פלסטינים נוספים והמפיק שלה, עלי אל-סמודי (Ali al-Samoudi). הקבוצה הייתה לבושה באפודי מגן עם המילה "PRESS" באותיות לבנות גדולות לרוחב החזה והגב. לפנייהם יכלו לראות מספר רכבים צבאיים ישראליים.

העיתונאים הגיעו למקום כדי לדווח על תוצאותיה של פשיטה ישראלית במחנה הפליטים ג'נין לאחר שורת פיגועים קטלניים שבוצעו על ידי פלסטינים בישראל. [בסרטון](#) שצולם על ידי משתמשי טיקטוק והופץ על ידי עיתון הוויינגטון פוסט אפשר לראות את אבו עאקלה, כתבת בכירה של אל-ג'זירה בערבית, ואת עמיתיה ברחוב. בדקות שלפני כן, האזור היה יחסית שקט ותושבים מקומיים התהלכו ברחוב, רק קולות ירי שנשמעו ממרחק הפרו את השקט.

לפתע [נשמע שש יריות](#), אחת מהן [פגעה באל-סמודי](#) בכתף. העיתונאים התכופפו לתפוס מחסה ומטח אש נוסף נורה. קליע פגע באבו עאקלה [בצד האחורי של ראשה](#), [במרווח](#) שבין [הקסדה לאפוד המגן](#), והרג אותה במקום. מספר חקירות עצמאיות נערכו על ידי גופי חדשות אמריקאים, כולל [הניו יורק טיימס](#), [הוויינגטון פוסט](#) ו- [The Associated Press](#) (AP) וכן על ידי קבוצת המחקר ההולנדית [Bellingcat](#), וכולן הגיעו לאותה מסקנה: היריה נורתה ככל הנראה על ידי כוח צה"ל. רשת [CNN](#) מצאה ראיות להתקפה מכוונת. קבוצת המחקר הלונדונית [Forensic Architecture](#) וארגון זכויות האדם Al-Haq מרמאללה מצאו גם הם ראיות לכך שהצבא הישראלי ירה על אבו עאקלה ועמיתיה העיתונאים בכוונה להורגם.

חמישה חודשים לאחר ההרג, הגיעה בדיקת צה"ל ל-[מסקנה](#) כי יש "סבירות גבוהה" שאחד מחייליו ירה "בטעות" בעיתונאית במהלך ירי לעבר חמושים פלסטינים, מבלי לשלול את האפשרות שהיא נורתה על ידי לוחם פלסטיני. נכון להיום, איש לא נתן את הדין.

הריגתה של אבו עאקלה, אחת מהעיתונאיות המוכרות והאהובות ביותר בעולם הערבי, לא היתה אירוע בודד. מאז שנת 2001, תיעד ארגון CPJ לפחות 20 מקרי הרג של עיתונאים על ידי צה"ל. רובם הגדול של העיתונאים – 18 מביניהם – היו פלסטינים; שניים היו כתבים זרים אירופאים; אף לא אחד מהם היה ישראלי. איש מעולם לא הועמד לדין או הוכר כאחראי למקרי המוות הללו.

לקראת יום השנה הראשון למותה של אבו עאקלה, בדקה CPJ מחדש את 20 המקרים הללו וזיהתה דפוס בתגובה הישראלית, שמצביע לכאורה על כוונה להתנער מאחריות. ישראל לא ביצעה חקירות מלאות של ההריגות הללו, וניהלה בדיקות מעמיקות יותר רק כאשר הקורבן היה אזרח זר או עבד עבור גוף מוכר, ואפילו אז, החקירות נגררות במשך חודשים או שנים ומסתיימות בניקוי היורים מכל אשמה. הצבא מצהיר בעקביות כי חייליו חששו לבטחונם או הותקפו ומסרב לשקול מחדש את כללי הפתיחה באש. ב-13 מקרים לפחות לא ניתן משקל לעדויותיהם של עדים ולדיווחים עצמאיים. מעלימים עין מניגודי אינטרסים בשרשרת הפיקוד. בדיקות הצבא מסווגות והצבא אינו מציג לציבור ראיות למסקנותיו. במקרים מסוימים, ישראל מתייגת עיתונאים בתור טרוריסטים, באחרים נראה כי הריגות עיתונאים כלל אינן נבדקות. והתוצאה תמיד זהה – איש אינו נושא באחריות.

מאמציה של ישראל לבחון את פעולות חייליה, במיוחד כאשר הן מובילות להרג עיתונאים פלסטינים, אינם מגיעים לכדי חקירה רצינית אלא מהווים "הצגה של חקירה", אמר חגי אלעד, מנכ"ל ארגון זכויות האדם הישראלי "בצלם".

"הם רוצים שזה ייראה אמין. הם עושים חקירה למראית עין, הדברים לוקחים הרבה זמן, הרבה ניירת, הרבה תכתובת", כך מסר ל-CPJ, "אבל השורה התחתונה אחרי כל התמרונים הללו היא חסינות כמעט מלאה לכוחות הביטחון כאשר הם מפעילים כוח קטלני בלתי מוצדק כלפי פלסטינים".

הצבא הישראלי אחראי ל-80% ממקרי ההרג של [עיתונאים ואנשי תקשורת](#) בשטחים הפלסטינים אשר מתועדים [בבסיס הנתונים של CPJ](#). ה-20% הנותרים – חמישה מקרים – מתו מסיבות אחרות. [שני פלסטינים](#) נורו על ידי חמושים במדי המשמר הפלסטיני הנשיאותי בשנת 2007; [פלסטיני](#) אחד נהרג במה שהיה קרוב לוודאי פיצוץ בשוגג בעמדת ביטחון של הרשות הפלסטינית הלאומית בשנת 2000, ובשנת 2014 נהרגו במהלך עבודתם [כתב זר](#) איטלקי [והמתרגם הפלסטיני](#) שלו בעת שהתלוו אל צוות מהנדסים פלסטינים שנטרלו טילים ישראלים שלא התפוצצו ואחד מהטילים התפוצץ.

המחקר של CPJ מכסה כמה מהשנים האלימות והדכאניות ביותר של הסכסוך הישראלי-פלסטיני, החל מתחילת ההתקוממות הפלסטינית הידועה כאינתיפאדה השנייה בשנת 2000, ועד לפעולות ישראליות חוזרות ונשנות נגד חמושים. כל מקרי המוות התרחשו בגדה המערבית, שטח המצוי תחת כיבוש ישראלי צבאי, או בעזה, רצועת חוף הנמצאת תחת סגר ישראלי צבאי. אף עיתונאי לא נהרג בתחום הגבולות הבינלאומיים המוכרים של ישראל.

ההרוגים הם רק חלק אחד של הסיפור. עיתונאים רבים [נפצעו](#), ובשנת 2021 [הפציץ הצבא בעזה בניינים](#) שבהם שכנו משרדים של יותר משניים-עשר גופי תקשורת מקומיים ובינלאומיים, כולל [The Associated Press](#) ואל-ג'זירה.

על פי המשפט הבינלאומי, עיתונאים הם אזרחים ולפיכך מחוייבים כוחות צבא לנקוט באמצעים על מנת להגן עליהם במהלך פעולות איבה. ואולם, לצד האיסור שמטיל [המשפט הבינלאומי](#) על פגיעה מכוונת באזרחים, הוא גם מכיר בכך שלא ניתן להימנע באופן מוחלט ממקרי מוות כאלו, ואינו דורש מהצבאות לחקור בעצמם כל מקרה שמתרחש. ואמנם, בחמישה – בדיוק רבע – ממקרי ההרג בידי ישראל שמופיעים בנתוני CPJ, נמנעה ישראל לחלוטין מבדיקה. "זה לא אומר שאין מצבים שבהם ראוי וצריך לבצע חקירות כדי לראות אם התקבלה החלטה בלתי סבירה בנוגע לשימוש בכוח", אומר [ג'פרי קורן](#) (Geoffrey Corn), מומחה למשפט צבאי באוניברסיטת טקסס טק (Texas Tech University) ועמית במכון היהודי לביטחון לאומי באמריקה (Jewish Institute for National Security of America), מלכ"ר פרו-ישראלי.

מערכת החקירות הצבאיות הנוכחית של ישראל התגבשה בעקבות [ועדת טירקל](#), ועדה ממשלתית שהוקמה ב-2010 בין השאר כדי להבטיח שישראל חוקרת את פעולותיה הצבאיות בהתאם למשפט הבינלאומי. הועדה הוקמה נוכח חששות שישראלים

בתפקידים רשמיים [יעצרו בחו"ל](#) בגין פשעי מלחמה לכאורה. על מנת להימנע מבית המשפט הפלילי הבינלאומי בהאג, שעל פי [עקרון המשלימות](#) (the principle of complementarity) יכול להחיל את סמכותו במקום שהמערכת המשפטית המקומית אינה יכולה או אינה מוכנה לפעול, ישראל היתה צריכה [לחזק את מוסדותיה](#) כדי להוכיח שהיא יכולה לטפל בהאשמות כאלו באופן פנימי.

מאז 2014 הצבא מקיים את "מנגנון הבדיקה המטכ"לי" (General Staff Mechanism for Fact-Finding Assessments, the 'FFA Mechanism') ל"תקריות חריגות" שבהן דרוש לו יותר מידע על מנת לקבוע "אם קיים יסוד סביר לחשד להפרת חוק שיצדיק חקירה פלילית", כך [לפי צה"ל](#). עם השלמת הבדיקה, הוא מועבר לפרקליט הצבאי הראשי, אשר מחליט אם לפתוח בהליכים פליליים בתיק. מאז 2014, ביצע הצבא הישראלי תחקיר עובדתי ביחס למקרי הרג של חמישה עיתונאים, כולל אבו עאקלה. [תחקיר](#) בוצע גם בנוגע להפצצה נרחבת שהרגה שלושה עיתונאים נוספים במהלך מבצע צוק איתן שביצעה ישראל בעזה. (לפני 2014 נערכו על ידי ישראל בדיקות ראשוניות או בדיקות מאוד בסיסיות בנוגע למותם של עיתונאים אחרים).

[גופי זכויות אדם](#), [ומבקר המדינה](#) של ישראל עצמה, העלו חששות ביחס לעצמאות ולקצב האיטי של התחקירים החסויים לגמרי הללו, שעלולים להיגרר במשך חודשים או שנים, תקופות זמן שבהן זכרונם של עדים דוהה, ראיות עלולות להיעלם או להיות מושמדות, וחיילים מעורבים עלולים לתאם עדויות. בתשע השנים שבמהלכן התקיימה שיטת הערכה זו, הפרקליט הצבאי הראשי מעולם לא פתח בבדיקה פלילית ביחס להרג עיתונאי. (ישראל פתחה בחקירה צבאית פלילית אחת ביחס להרג העיתונאי הבריטי ג'יימס מילר בשנת 2003, אולם החקירה נסגרה מבלי שהחייל הועמד לדין). ישראל דחתה טענות לפיהן שיטות החקירה שלה פגומות, [וצה"ל מצהיר](#) כי ישראל היא "מדינה דמוקרטית המחויבת לשלטון החוק".

חקירות הנוגעות לפעילות צבאית שנויות במחלוקת בישראל, שבה קיים גיוס חובה וחיילים נתפסים על ידי רוב הציבור בתור הבנים והבנות של האומה. בשנת 2017, כאשר החייל הישראלי אלאור אזריה [עמד למשפט](#) בגין הרג ללא משפט של מחבל פלסטיני [מנוטרל](#), יצאו המונים לרחובות במחאה. סעיף האישום של אזריה הונמך מרצח להריגה והוא שוחרר לאחר תשעה חודשי מאסר, נוכח הפחתת גזר הדין שעמד על 14 חודשים.

שלמה ציפורי, לשעבר סגור ראשי [ביחידת הפרקליטות הצבאית](#), אשר מייצג חיילים בתיקים פליליים, מסר ל-CPJ כי יש לאזן בין החקירות לבין היעדים הצבאיים, שכן חיילים עלולים להתחיל לחשב את צעדיהם בשטח בזהירות מופרזת אם יפחדו מהעמדה לדין. "ייצגתי חייל שעדיין שירת בצבא בעת שנפתחה כנגדו חקירה פלילית בגין הרג פלסטיני ופציעה של פלסטיני אחר", אמר ציפורי. "מישהו זרק עליו בקבוק תבערה והוא לא הגיב, בגלל הטראומה שנגרמה לו בחקירות שעבר על ידי המשטרה הצבאית ומשום שלא רצה לעבור זאת שוב". ציפורי גם מודאג מעתיד החיילים. "אם

תרשיע אותו, תהרוס לו את החיים", הוא אמר. "יש יותר מ-50 מקצועות שיהיו סגורים בפניו בחיים האזרחיים במשך 17 שנים אם הוא יורשע".

קורן אמר ל-CPJ כי פתיחת חקירה פלילית בכל מקרה של הריגה, גם כאשר הראיות לעבירה פלילית הן "עמומות" או בלתי מספיקות, עלולה להשפיע על יכולתם של חיילים לעשות את עבודתם בשטח. חיילים יניחו שכל פגיעה של אזרח תביא לכך שהם יחקרו. "מהצד השני, אם יש ראיות אמינות להפרה של החוק או של מדיניות ולא ננקט שום צעד בנוגע לכך, נוצר תמריץ לאנשים אחרים להפר את הכללים", הוא אמר.

שוב ושוב, לאחר הריגת עיתונאים, ישראל [מאשרת את מחויבותה](#) לזכויות העיתונאים. "צה"ל מייחס חשיבות לשמירת חופש העיתונות ועבודתם המקצועית של עיתונאים", אמר הצבא בהצהרה שנשלחה ל-CPJ באימייל. אנשי ממשל ישראלים חוזרים לעיתים קרובות על [הטענה](#) לפיה ישראל "לא יורה בעיתונאים בכוונה", אולם הרשויות הישראליות לא חייבות להוכיח שההריגה היתה מכוונת כדי לפתוח בתיק פלילי בגין התנהגות של חייל או של הממונים עליו. יש בחוק הצבאי הישראלי הרבה עבירות חמורות פחות שיכולים לחול, כולל העבירה הישראלית השקולה להריגה בשוגג. ישראל מעולם לא העמידה חייל לדין בגין הריגת עיתונאי, במתכוון או שלא במתכוון.

"למדינה יש חובות שהיא אולי מכבדת ואולי לא, אבל לדעתי, מדינה דמוקרטית יכולה לדרוש יותר מהמינימום המשפטי", אמרה קלייר סימונס (Claire Simmons), אחת ממחברי [ההנחיות](#) עבור מדינות בנוגע לחקירת הפרות של המשפט הבינלאומי שפורסמו לאחרונה על ידי המועצה הבינלאומית של הצלב האדום והאקדמיה של ז'נבה (Geneva Academy). אזרחים במדינות דמוקרטיות יכולים לשלוח מסר תקיף לממשלותיהם, היא אומרת: "אנחנו דורשים שתתנו דין וחשבון בגין פעולות שבהם אתם מעורבים, ושתעשו עבודה טובה יותר בהגנה על החיים במסגרת סכסוכים מזוינים".

עד עתה, היעדר האחריות יצר סביבה מסוכנת יותר בשטח עבור כתבים מקומיים וזרים כאחד. "כתבים רבים המדווחים על פשיטות ומתחים דומים – אשר התגברו באופן משמעותי מאז הריגתה של שירין – פוחדים שיירו עליהם", אמר גיום לבלה (Guillaume Lavallée), יושב ראש איגוד העיתונות הזרה בישראל, בהצהרה ל-CPJ. "אם עיתונאי בעל דרכון אמריקאי עלול להיהרג ללא כל השלכות משפטיות, עיתונאים פוחדים שגורל דומה עלול בקלות להיות צפוי להם בעתיד. תחושת הפגיעות הזו חזקה במיוחד בקרב העמיתים הפלסטינים שלנו. חלק מהם פוחדים שאולי אפילו יורים עליהם בכוונה".

בקשות רבות נשלחו מ-CPJ למשרד דובר צה"ל לראיין תובעים צבאיים ובעלי תפקידים אחרים, אולם הצבא סירב להיפגש לראיון לציטוט עם CPJ.

להלן הממצאים העיקריים של CPJ בדבר הריגת עיתונאים על ידי צה"ל:

ישראל מתעלמת מראיות ומטענות של עדים

הסיפור של אבו עאקלה הוא מקרה בוחן לאופן שבו ישראל, לעיתים קרובות, אינה מייחסת משקל לראיות המדווחות בחדשות ובמקומות אחרים. בשלב מוקדם בבדיקתו, פרסם צה"ל [ממצאים ראשוניים](#) שהעלו את האפשרות שחייל הרג את העיתונאית בעת שהשיב אש לירי פלסטיני, אך תוך זמן קצר הצביעו ארגוני חדשות על חורים בגרסה זו.

הניו יורק טיימס [אמר](#) כי הוא בחן ראיות אשר "סתרו טענות ישראליות לפיהן אם חייל הרג אותה בשוגג, זה היה משום שהוא ירה לעבר חמוש פלסטיני". AP [העיר](#) כי "יש ראיות אך ורק לכך שהייתה נוכחות של לוחמים פלסטינים בצד האחר של השיירה [הצבאית הישראלית], בערך 300 מטרים... משם, שהייתה מופרדת בעיקרה מאבו עאקלה על ידי בניינים וחומות. ישראל טוענת כי חמוש אחד לפחות היה בין הסיור לבין העיתונאים, אך לא סיפקה כל ראיה ולא ציינה את מיקום היורה". חקירות נוספות על ידי [הושינגטון פוסט](#), [CNN](#) וארגון המחקר [Bellingcat](#) הראו כי לא היתה פעילות חמושים באזור בעת הירי.

כל החקירות הללו פורסמו חודשים לפני פרסום ההצהרה הסופית של צה"ל. למרות שהצבא [טען](#) שבחן "חומרים של גופי תקשורת זרים", נראה שלא ייחס להם כל משקל. [לטענת הצבא](#), קיימת "סבירות גבוהה" שאבו עאקלה "נפגעה בשגגה מאש צה"ל שכוון לעבר חשודים שזוהו כחמושים פלסטינים, תוך כדי חילופי אש במהלכם בוצע ירי מסכן חיים, רחב היקף ובלתי מובחן לעבר חיילי צה"ל". צה"ל לא שלל את האפשרות שאבו עאקלה נהרגה בידי חמוש פלסטיני.

הצבא [טען](#) בנוסף כי "הגב' שירין אבו עאקלה לא זוהתה בשום שלב, ובשום שלב לא בוצע ירי מכוון על ידי חיילי צה"ל בכוונה לפגוע בעיתונאית". ואולם, שבועות אחרי הצהרת צה"ל, פורסם דוח משותף של [ארכיטקטורה פורנזית](#) (Forensic Architecture) וארגון זכויות האדם הפלסטיני אל-חק (Al-Haq), ששיחזר את נסיבות הריגתה.

ארגונים אלו מצאו כי "על פי השחזור הדיגיטלי והאופטי של שדה הראייה של היורה, אפוד העיתונות שלבשה העיתונאית נראה בבירור לאורך כל התקרית". צה"ל מעולם לא פרסם תגובה לדו"ח זה, לפיו הצבא ירה בעיתונאית בכוונה.

התאחדות העיתונאים הזרים בישראל (FPA) העלתה בנוסף את [השאלה](#) מדוע חייל [ששדה הראייה שלו מוגבל](#), כפי שנטען על ידי צה"ל, ירה לעבר עיתונאים שזוהו בבירור, מבלי לירות תחילה יריית אזהרה. "אם זהו נוהל מבצעי רגיל, איך יוכל הצבא למלא את התחייבותו המוצהרת להגן על עיתונאים ולכבד את חופש העיתונות?" FPA דרשה מישראל לפרסם את מלוא הממצאים של הבדיקה שערכה, אך דרישתה לא נענתה.

ישראל התעלמה מהוכחות גם במקרים מתוקשרים אחרים. בשנת 2002, העיתונאי-צלם האיטלקי, [רפאל צ'יריאלו](#) (Raffaele Ciriello), שהיה במשימה עבור העיתון Corriere della Sera, יצא מבנין ברמאללה כדי לצלם תמונה של טנק שהיה במרחק של כ-180 מטר, ונורה שש פעמים. "מטח היריות הגיע ללא ספק מהכביש, מקום בו לא היתה נפש חיה, חוץ מהטנק הישראלי", [סיפר](#) עיתונאי אחר שהיה בזירה, אמדאו

ריקוצ'י (Amadeo Ricucci), במאמר לעיתון האיטלקי Vita. למרות שעמדתו הרשמית של צה"ל הייתה שלא הרג את העיתונאי, מקור רשמי בלשכת העיתונות הממשלתית של ישראל מסר לעיתון בוסטון גלוב "ממרחק זה, אני בטוח שנדמה היה שהאיש תופס עמדת ירי ועומד לירות". צה"ל מסר מאוחר יותר ש"אין כל הוכחה ולא ידוע על כוח [צבא] שירה בכיוונו של הצלם."

בשנת 2003, כאשר עיתונאי Associated Press Television News (APTN) [נאזיה דרוואזה](#) (Nazih Darwazeh) נהרג בעת צילום התנגשויות בין צעירים פלסטינים וחיילים ישראלים, התקיימה חקירה עצמאית של AP ש"העלתה כי מקורו של הכדור הקטלני לא יכול להיות אלא העמדה בה עמד החייל הישראלי", כך מסר סגן נשיא AP, ג'ון דנישבסקי (John Daniszewski).

לדברי דנישבסקי, בדוא"ל שנשלח ל-CPJ, נייג'ל בייקר (Nigel Baker), מי שהיה אז מנהל התוכן של APTN, טס לישראל והציג את ממצאי החקירה לקצין ישראלי, שהציע שצה"ל ינהל חקירה משלו, אך "שום דיווח לגבי תוצאותיה של חקירה שכזו, או אם בכלל בוצעה, לא הגיע ל-AP עד עצם היום הזה".

[דוח](#) של "עיתונאים ללא גבולות" מ-2003 מצא שצה"ל אמנם קיים מספר נסיונות שטחיים לבחון את ההרג, אך עיתונאים אחרים שהיו בזירה רואיינו רק באופן "בלתי פורמאלי". אחד מהם זומן לפגישה עם גורם רשמי בצבא, לכאורה כדי להפיג מתחים.

לדברי דנישבסקי, "AP התקוממה ועודנה מתקוממת כנגד הרג זה".

התעלמות הכוחות הישראליים מסימני זיהוי של עיתונאים

כמו אבו עאקלה, רוב העיתונאים שנהרגו – לפחות 13 מתוך 20 – הזדהו באופן ברור כאנשי תקשורת או שהו בתוך כלי רכב שנשאו סמל עיתונות בעת שנהרגו. (למעט [אחד](#), שהיה בבית בעת שדירתו הופגזה, כל 20 העיתונאים ההרוגים נהרגו בזמן מילוי תפקידם). ואולם, לא זו בלבד שמאמצייהם של עיתונאים להזדהות לא הגנו עליהם, גורמים רשמיים חשדו לעיתים בעיתונאים דווקא בגלל אותם סימני זיהוי.

כך למשל, באפריל 2008, צלם רויטרס [פאדל שנאעה](#) (Fadel Shana) לבש אפוד מגן כחול שנשא את הכיתוב "PRESS" ועמד בסמוך לרכב עליו נכתב "TV" ו-"PRESS" כאשר [טנק](#) ירה מעל לראשו פגז פלאשט שמפזר חיצו פלדה. חיצים חדרו לחזהו ולרגליו במספר רב של מקומות, והרגוהו. "הסימונים על רכבו של פאדל שנאעה הצביעו בבירור ובאופן שאינו משתמע לשתי פנים על כך שמדובר בעיתונאי מקצועי בתפקיד", [אמר](#) מי שהיה אז העורך הראשי של רויטרס, דייוויד שלזינגר (David Schlesinger), שתבע מישראל לחקור את ההרג.

ואולם, אביחי מנדלבלית, מי שהיה אז הפרקליט הצבאי הראשי, הציע פרשנות אחרת לסימני העיתונות של שאנה. [בפנייתו לרויטרס](#), ארבעה חודשים מאוחר יותר, כתב שאפוד המגן של שנאעה היה "נפוץ בקרב מחבלים פלסטינים" ושהוא מיקם "חפץ

שחור" מאיים – מצלמה – על גבי חצובה. אלו הן שתיים מבין הסיבות בגינן אמר לרויטרס שהחלטתו של החייל לפתוח באש על שנאעה הייתה "נכונה".

אחיו של שנאעה, מוחמד שנאעה, אמר ל-CPJ שמעולם לא קיבל תשובות או התנצלות כלשהי מהצבא הישראלי. "הם ירו בו בגלל שלא רצו שיסקר את מה שקרה באזור הזה". דובר רויטרס אמר ל-CPJ שהסוכנות עודנה "שרויה בצער עמוק על אבדן עמיתנו פאדל שנאעה".

עשור לאחר מותו של שנאעה, באפריל 2018, אמר אביגדור ליברמן, מי שהיה אז שר הביטחון הישראלי, דברים מפורשים עוד יותר בבואו להצדיק ירי של צלף צה"ל בקולנוען העתי יאסר מורתג'א (Yasser Murtaja), שלבש קסדה ואפוד עליהם נכתב "PRESS". "ראינו עשרות מקרים של פעילי חמאס שהתחפשו לאנשי רפואה ועיתונאים", [אמר ליברמן](#), וכינה את הדרישות לחקירה "מצעד האיווולת", כך על פי הג'רוזלם פוסט.

מורתג'א סיקר את "צעדת השיבה הגדולה", מחאה שהתקיימה במשך חודשים רבים במהלכה דרשו מפגינים פלסטינים – שחלקם השליכו על חיילים ישראלים בקבוקי תבערה, אבנים וצמיגים בוערים – לשוב למולדתם ההיסטורית בתוך גבולות ישראל ולהסיר את המצור הישראלי על עזה. חיילים ישראלים הרגו [מאות](#) פלסטינים, ובהם מורתג'א וצלם העיתונות [אחמד אבו חוסיין](#) (Ahmed Abu Hussein), שגם הוא עטה אפוד עיתונות. עשרות עיתונאים נפצעו, דבר שהוביל ב-2019 [לחקירה של האו"ם](#) שמצאה "יסוד סביר להניח שצלפים ישראלים ירו בעיתונאים בכוונה".

"היה ברור כשמש שמכוונים עלינו", אמר יאסר קודח (Yasser Qudih), צלם עיתונות עצמאי בעזה, שספג [פציעות מסכנות חיים](#) לאחר שצלף ישראלי ירה בו בבטן בשעה שסיקר את "צעדת השיבה הגדולה", עטוי אפוד עיתונות. קודח מאמין שעמיתיו הכתבים הקפידו על לבוש שזיהה אותם כעיתונאים, ויכול להיות שדבר זה היה בעוכריהם. "היה מספר גדול של עיתונאים, וממשלת ישראל והצבא הישראלי ניסו להרחיק אותם", אמר. "הצבא הישראלי כיוון ישירות למיקומים בהם היו עיתונאים".

גורמים רשמיים בישראל קידמו בתגובה נראטיבים שקריים

לעיתים קרובות, כשעיתונאי נהרג בידי כוחות הביטחון, מקדמים גורמים רשמיים בישראל נראטיב סותר לדיווחי התקשורת. במקרה של אבו עאקלה, גורמים רשמיים החלו להאשים את הצד השני אפילו כאשר [דיווחים חדשותיים](#) [ציטטו](#) עדים ומשרד הבריאות הפלסטיני הודיע שהיא נהרגה בידי חיילים ישראלים. "מחבלים פלסטינים שירו ללא אבחנה, הם שפגעו כנראה באבו עאקלה, [צייץ](#) משרד החוץ הישראלי שעות לאחר שנהרגה, בצירוף סרטון של מתפרעים [שעל פי](#) ארגון זכויות האדם הישראלי "בצלם" צולם ממרחק בלתי סביר מזירת מותה של אבו עאקלה. דובר צה"ל, רן כוכב, מסר בגלי צה"ל שאבו עאקלה נהרגה ["כנראה"](#) מירי פלסטיני. דומה שניסה [לקשר את העיתונאים](#) למעשי האלימות: "הם חמושים במצלמות, אם יורשה לי לומר", אמר ברדיו, בטרם הוסיף שהעיתונאים "רק עשו את עבודתם".

בשעות הערב כבר החלו הגורמים הרשמיים הישראליים לסגת מהצהרות אלו, ושר הביטחון דאז, בני גנץ, [הבטיח](#) שישראל תחקור את מותה של אבו עאקלה בשקיפות. עם זאת, הגוף עליו הוטלה משימת הבדיקה הראשונית עבד תחת פיקוחו של [מני ליברטי](#), שהיה חלק משרשרת הפיקוד של היחידה שפעלה בג'נין באותו יום. ליברטי הוא [מפקד](#) חטיבת עוז בצה"ל, הכוללת את יחידת העילית דובדבן. יחידה זו, המוכרת כיחידת המסתערבים בשטחים הפלסטינים, זוהתה בצה"ל כמקור אפשרי לירי שגרם למותה של אבו עאקלה, [על פי עיתון "הארץ"](#).

במקרה של מורתג'א, הצלם שנהרג מאש ישראלית ב-2018, אחד הגורמים הרשמיים בישראל השקיע שבועות בניסיון להטיל דופי בעיתונאי. שר הביטחון דאז ליברמן [כינה](#) את מורתג'א "חבר בזרוע הצבאית של חמאס בדרגה מקבילה לסרן, שהיה פעיל בחמאס שנים רבות" – טענה עליה חזרו בטוויטר [שני דוברים](#) של ראש הממשלה בישראל, בנימין נתניהו. ליברמן מעולם לא סיפק כל הוכחה [והושינגטון פוסט](#) חשף שממשלת ארצות הברית שקלה את מורתג'א כמועמד לקבל מהסוכנות האמריקאית לפיתוח בינלאומי מענק תמיכה בחברת ההפקות שלו – "עין מדיה". ליברמן טען בנוסף שמורתג'א העלה [רטיפ](#) מעל חיילים ישראלים, למרות שסרטון מתעד אותו עם [מייצב של מצלמה ידנית](#). (הצבא הישראלי אמר [לראף סנצ'ז](#) (Raf Sanchez), שהיה אז כתב העיתון הבריטי דיילי טלגרף, [שאינו בידוי כל ידע](#) לגבי כך שמורתג'א עבד עבור החמאס).

עיתונאים מואשמים בטרור

מורתג'א איננו העיתונאי היחיד שישראל האשימה בפעילות לוחמנית. מקרה אחר הראוי לציון הוא זה שבו הרג הצבא עיתונאים הקשורים לגוף שהופעל בידי חמאס, מבלי לספק הסבר כלשהו מדוע ראה בהם מטרות צבאיות לגיטימיות. צה"ל טען כי [חוסאם סלאמה](#) (Hussam Salama) [ומחמוד אל-קומי](#) (Mahmoud al-Kumi), צלמים ב-"ערוץ אל-אקצא", היו "פעילי חמאס" אך [חקירה](#) של Human Rights Watch לא העלתה כל הוכחה לכך שהשניים היו לוחמים וציינה ששםם לא נכלל ברשימות הלוחמים ההרוגים שפרסם חמאס. בקשת CPJ להציג ראיות שיצדיקו את ההתקפה נענתה חודשיים מאוחר יותר [במכתב](#) של דובר השגרירות הישראלית בוושינגטון, שהאשים את ערוץ אל-אקצא ב"האדרת המוות וקריאה לאלימות ולרצח". במכתב [לא צויין](#) מדוע נמנעה מהשניים ההגנה האזרחית העומדת לעיתונאים ללא קשר לעמדתם.

במקרה אחר טען צה"ל [שחאמד שהאב](#) (Hamid Shihab), נהג של סוכנות הידיעות העזתית "מדיה 24", העביר נשק ברכב שסומן "TV" בשעה שנהרג בהתקפה אווירית של צה"ל בשנת 2014. גם כאן, לא סיפק הצבא שום הוכחה לטענתו, [לפיה](#) "לאור השימוש הצבאי שנעשה ברכב למטרות העברת כלי נשק, סימן הזיהוי על הרכב לא משנה את חוקיות התקיפה".

אחיו של שהאב, אחמד שהאב, סיפר ל-CPJ השנה שלעיתונאי "לא היה כל קשר למפלגה פלסטינית זאת או אחרת". לדבריו, העיתונאי היה בתקופה של 'פסק זמן' לצורך ההכנות לחתונתו כאשר התבקש על ידי "מדיה 24" לסייע בסיקור מבצע צוק

איתן. בתום שלושה ימי עבודה, ביקר את הוריו לשעה קלה במהלך חודש הרמדאן; לאחר שעזב את הבית, נהרג בדרכו לביתו של חבר לעבודה.

מקרה נוסף אירע ב-2004, כאשר הצבא אמר ל-CPJ [שמוחמד אבו חלימא](#) (Mohamed Abu Halima), שהיה עיתונאי מתלמד בתחנת הרדיו של אוניברסיטת א-נג'אח בשכם, פתח באש לעבר כוחות ישראלים ושהכוחות נאלצו להשיב אש. ואולם, המפיק של אבו חלימא סיפר ששוחח עמו בטלפון רגעים ספורים לפני שנורה, ואבו חלימא רק תיאר את המתרחש סביבו.

ישראל פותחת בחקירה נוכח לחץ בינלאומי

נראה כי רצינות החקירות שישראל עורכת, או טוענת שהיא עורכת, במקרים של הרג עיתונאים, קשורה ללחץ חיצוני. עיתונאים שנושאים דרכון זר – כמו אבו עאקלה, שהיתה אזרחית ארצות הברית – זוכים לתשומת לב בינלאומית רבה לפני תחילת החקירות הצבאיות. חקירת מותם של עיתונאים פלסטינים מקומיים על ידי גורמים רשמיים בישראל נראית כאפשרות פחות סבירה כאשר לא מדובר בעיתונאים בעלי [קשרים בינלאומיים](#) חזקים. עם זאת, יש גבול גם להישגים של לחץ בינלאומי.

במקרה של העיתונאי הבריטי [ג'יימס מילר](#) (James Miller), התמודדה ישראל עם [האיום שבבריטניה תבקש הסגרה](#) של חיילי צה"ל ועם [מתח ביחסים הדיפלומטיים](#) עם ממשלת בריטניה. מילר נורה בצווארו ב-2003 בידי חייל בנגמ"ש ברצועת עזה, אך בשנת 2005 [פטר הצבא את חייליו מכל אשמה](#). וועדה בריטית שמונתה לחקור את נסיבות המוות קבעה ב-2006 שמילר [נרצח](#), והתובע הכללי של בריטניה באותה עת, פיטר גולדסמית (Peter Goldsmith) פנה [במכתב לגורמים רשמיים בישראל](#), ובו דרישה לפתוח בהליכים משפטיים נגד החיילים המעורבים עד תאריך נקוב, שאם לא כן יועמדו לדין בגין פשעי מלחמה באנגליה, כך דווח [בעיתון "הארץ"](#). ב-2009, שילמה ישראל למשפחתו של מילר פיצויים בסך של כ-1.5 ליש"ט (2.2 מיליון דולר). ["הארץ"](#) [דיווח](#) כי לאחר תשלום [הפיצויים](#), מסר משרד המשפטים הבריטי שלא ינקוט בהליכים משפטיים ולא יבקש הסגרה.

הצבא הישראלי, שמעולם לא נטל אחריות למותו של מילר, טען בתחילה שחיילי הסייבר אש לאחר שנורו עליהם טילי RPG. [בסרטון](#) מצולם של התקרית, נורית יריה אחת, שלאחרי נשמעת צעקה של חבר בצוותו של מילר "אנחנו עיתונאים בריטים". יריה שנייה נורית, שכנראה פוגעת במילר. המקרה נחקר על ידי מצ"ח, אך הפרקליט הצבאי הראשי לשעבר מנדלבליט סגר את התיק לאחר [שהחליט](#) שאין מספיק ראיות על מנת להעמיד את החייל לדין. (החייל [זוכה](#) גם משימוש בלתי הולם בנשק, בהליך משמעתי נפרד).

הצבא טען שהחקירה היתה ["חסרת תקדים בהיקפה"](#) וכללה בדיקות בליסטיות, ניתוח תצלומי לוויין ומבדקי פוליגרף למעורבים. עם זאת, דוח פנימי של הצבא הישראלי, שדלף לעיתון [The Observer](#), חשף שיבוש ראיות, העלמות של סרטונים ממצלמות מעקב צבאיות שאולי תיעדו את ההרג, ושמיעה מקרית של חיילים "משקרים". על פי

הדוח, קצינים הניחו שהחיילים דיברו אמת, ואז תירצו אי התאמות בעדויותיהם בכך ש"היו מבולבלים בגלל הלחימה".

"חקירה זו היתה כשלון מהדהד, ומלאה בכסת"ח של הצבא", אמר ל-CPJ מיכאל ספרד, עורך הדין של משפחת מילר בישראל. "לא היתה שום כוונה, ולו הקטנה ביותר, לחקור לעומק את מה שקרה שם. רק בגלל שהקורבן היה אנגלי ועמדו מאחוריו גופי עיתונות חזקים, טרח משרד הביטחון לפגוש אותנו, לדבר ולשאת ולתת עמנו".

נראה כי גורמים רשמיים מזכים חיילים עוד בטרם הסתיימה הבדיקה

גורמים רשמיים בישראל, כולל כאלו שהופקדו על חקירת ההרג, מוציאים לעיתים קרובות הצהרות פומביות המזכות חיילים עוד בטרם הסתיימו הבדיקות. במקרה של אבו עאקלה, פתח יאיר לפיד, עיתונאי לשעבר שכיהן באותה עת כשר החוץ הישראלי, במתקפה תקשורתית [וכתב](#) ב-Wall Street Journal שההאשמות לפיהן ישראל ירתה במתכוון בעיתונאית הן בגדר "תעמולה פלסטינית". מאמרו הופיע בעמוד הדעות של העיתון כמעט שלושה חודשים לפני [שפורסמו](#) מסקנות צה"ל כי אין "חשד לעבירה פלילית".

בדומה לכך, שלושה חודשים בטרם סיים הצבא את הבדיקה בעניין הרג צלם רויטרס שנאעה ב-2008, מסר דובר צה"ל שחיילים ["פעלו בהתאם לפקודות שקיבלו"](#). "אפשר לומר בוודאות שהחיילים לא יכלו לזהות שמדובר באיש תקשורת. אין לצה"ל כל כוונה לפגוע בכוונה באנשי תקשורת", אמר הדובר. הפרקליט הצבאי דאז מנדלבלית קבע מאוחר יותר שההרג היה "נכון", בין היתר בגלל איומים אחרים, שאינם קשורים, עמם התמודדו החיילים באותו יום.

על פי אל-עד מארגון "בצלם", די בטענה של חיילים כי פחדו כדי להשפיע על החוקרים הצבאיים. "באופן כללי, חיילים רבים מבינים שדי בכך שיאמרו שהרגישו מאויימים ולכן פתחו באש", כך אמר ל-CPJ "וכאשר חייל אומר זאת, כמעט ודאי שבזאת יסתיים העניין זהו, סוף פסוק".

במקרה אחד לפחות, פתחו גורמים ישראליים בבדיקה שנועדה בפירוש להביא לזיכוי. בדיקת צה"ל בנוגע למספר מקרי מוות בעזה ב-2018, לרבות מותו של מורתג'א, נועדה "לגבות את החיילים" כך מסר קצין צה"ל בעילום שם לעיתון ידיעות אחרונות. "גורמים רשמיים בצה"ל טענו שמנגנון הבדיקה (מנגנון הבדיקה המטכ"לי) הוקמה כדי לסייע לחיילי צה"ל [להימנע מתביעה](#) בבית הדין הפלילי הבינלאומי בהאג, ואין לפרשה כרוזת שמעשיהם היו בדרך כלשהי בלתי מוצדקים" נאמר בעיתון.

הבדיקות איטיות ולא נעשות בשקיפות

הצבא הישראלי חוקר את מקרי ההרג לאורך חודשים או שנים ומתמהמה בתגובתו לקבוצות שדורשות תשובות. ["המרכז הפלסטיני לזכויות אדם"](#) (PCHR) שבעזה ביקש מצה"ל לחקור את מותו של מורתג'א שישה ימים לאחר שנהרג, כך על פי איאד עלמי (Iyad Alamy), ראש היחידה המשפטית במרכז. במייל שנשלח ל-CPJ, אמר עלמי

שהצבא ביקש מ-PCHR דוחות רפואיים עדויות של עדי ראייה, ואלו סופקו כמבוקש. כמעט שנתיים לאחר מכן, הגיב הצבא בבקשה לקבל את שמותיהם של העדים שהיו מוכנים להעיד. העדויות ניתנו לצבא בעזרת PCHR, שגם השיב לבקשות נוספות, אך מאמציו לא נשאו פרי. באוקטובר 2021 ביקש מהצבא לקבל את תוצאות הבדיקה, ולא נענה מאז ועד היום.

ארגון נוסף בעזה, [מרכז אל-מיזאן לזכויות אדם](#) (Al-Mezan Center for Human Rights), הגיש בקשה לחקירה צבאית של הרג הצלם [אחמד אבו חוסיין](#) יום לאחר שנפטר כתוצאה מפצעי ירי, שבועיים לאחר שחייל ישראלי ירה בו באפריל 2018. מרוואת אל-נחל (Mervat Al-Nahal), מנהלת יחידת הסיוע המשפטי של הארגון, אמרה ל-CPJ שהצבא אישר שקיבל את הבקשה אך מעולם לא ביקש לראיין עדים. שנתיים לאחר מכן, הודיע צה"ל לארגון שהתיק נסגר בהעדר כוונה פלילית מצד החיילים, מסרה אל-נחל.

בקשות שהפנה CPJ לצה"ל לקבל את תוצאות הבדיקות שערך לגבי מותם של אבו חוסיין ומורתג'א – שרק שבועות ספורים הפרידו ביניהם – נענו בנוסח זהה לפיו העיתונאים "נכחו לכאורה בזירה של התפרעות אלימה" ו"לא נמצא כל חשד שיצדיק חקירה פלילית".

CPJ ביקש לקבל מהצבא עותק מלא של הבדיקות שערך בעניין מותם של אבו חוסיין ומורתג'א ועיתונאים אחרים המופיעים ברשימת CPJ, אך צה"ל לא נענה לבקשה, ואף לא ענה על שאלת CPJ מדוע הוא שומר על חסיון הבדיקות הללו.

במקרים מסוימים, לא נודע למשפחות מה אירע מעבר למה שדווח בעיתונות. אמו של אבו חוסיין, ראג'ה אבו חוסיין (Raja Abu Hussein), אמרה שהצבא לא יצר איתה כל קשר לגבי הבדיקה שערך. "התשובה הטיפוסית שצה"ל נותן כאשר הוא הורג אזרחים היא שלא נפל כל פגם במעשיו", אמרה, והוסיפה שאיננה נותנת אמון בצבא שיחקור את עצמו.

"הלוואי ויכולתי לפגוש את הבחור שהרג את בני", אמרה ל-CPJ, "הייתי שואלת אותו: 'למה, למה ירית בבני?' אני חושבת שלא תהיה לו תשובה. הוא צלף, הוא הורג."

הרג בידי צה"ל פוגע בסיקור עצמאי

הרג עיתונאים בידי צה"ל החריף את החשש של עיתונאים פלסטינים וזרים לבטחונם. העיתונאי העזתי קודח (Qudih) אמר שההרג של מורתג'א ב-2018 "עורר פחד בלב כולנו", ומשפחותיהם של עיתונאים התחננו בפניהם לחדול מלדווח על "צעדת השיבה הגדולה" בגלל ירי הצלפים הנרחב.

החששות התגברו לאחר שאבו עאקלה נהרגה. "אינני פחדן, אבל יש לי ילדה בת חמש שאמרה לי שהיא לא רוצה שאלך לעבודה כדי שלא אהרג כמו ששירין נהרגה בג'נין", אמר חאפז אבו סאברה (Hafez Abu Sabra), כתב פלסטיני בערוץ Jordan Roya TV.

"כולם פוחדים עכשיו, בעיקר אחרי מה שקרה לשירין. בעבר ירו עלינו רימוני הלבם וכדורי גומי, אבל עכשיו אלו כדורים חיים שעלולים לעלות לנו בחיינו", אמר.

"זה באמת משפיע על הסיקור שלנו", אמר אבו סברה. "אנחנו משתדלים להימנע מזירות התנגשות, מנסים להישאר קרוב לאמבולנסים ובתי חולים ושומרים מרחק מהמפגינים, כך שאנחנו הרבה יותר רחוקים מהאירוע. אנשים משתמשים בסרטונים שצולמו על ידי אנשים בשטח וכך מגלים את החדשות".

הריגתה של אבו עאקלה שינתה גם את מערך השיקולים של חלק מארגוני החדשות הזרות שעובדים עם עיתונאים מקומיים. "במיוחד אחרי מה שקרה עם שירין, נקטנו גישה הרבה יותר זהירה", אמר יועץ ביטחון לערוץ חדשות בינלאומי. "במקרים בהם עיקר הדיווח נעשה על ידי מישהו מקומי, אם ידוע לנו על מבצעים כלשהם באזור, אנחנו כבר לא לוקחים סיכונים בדברים האלו". היועץ ביקש להישאר בעילום שם מחשש שעיתונאי הערוץ לא יורשו להיכנס לישראל ולשטחים הפלסטיניים בעתיד.

היועץ אמר שבשנים האחרונות, ארגון החדשות שלו שינה את הסיווג של ישראל והשטחים הפלסטיניים מאזור בסיכון בינוני לאזור בסיכון גבוה בעקבות התנכלויות של כוחות הביטחון ושל מתנחלים ולאומנים ישראלים קיצוניים שנענו ב"תגובה דוממת מאוד של הרשויות". הצוותים בשטח מחויבים כיום בנהלי תקשורת ובטיחות מחמירים יותר, ונמנעים ממעברים בין השטח הישראלי והפלסטיני בלילה – גם מתוך חשש שיזוהו על ידי פלסטינים בטעות כמתנחלים, וייתקפו.

יועץ הביטחון ציין בעיות גישה שהתעוררו לאחרונה. עיתונאים פלסטינים נעצרו במחסומים בגדה המערבית ונאמר להם שאינם יכולים להמשיך לאזורים בהם מתקיימים מבצעים צבאיים "למען בטחונכם". נדאל אשתייה (Nidal Eshtayeh), צלם פלסטיני של סוכנות הידיעות הסינית Xinhua, [שנורה בעבר בעינו](#) בזמן דיווח, אמר שהגבלות אלו החמירו מאז נהרגה אבו עאקלה. "במילים אחרות, אין חופש עיתונות". העדר דיווחים עצמאיים פועל לטובת הממשלה, אמר יועץ הביטחון, "קולה הוא היחיד שנשמע בשאלה 'מה קרה בשטח'".

שטאיה סיפר ל-CPJ שכשהצליח לסקר מבצע צבאי בג'נין באוקטובר שנה שעברה, נקלע יחד עם עמיתו לאש הכוחות הישראליים בשעה שצילמו מתוך אתר בנייה. "נדבקנו לקיר במשך חצי שעה, אחוזי אימה פן יירו עלינו", אמר. קריאותיהם של השניים לעזרה שודרו בתקשורת הפלסטינית, שם שמעה אותם עמירה הס, כתבת ישראלית וותיקה של עיתון "הארץ". לדבריה, היא התקשרה למשרד דובר צה"ל ואמרה להם "תפעלו מהר, כי אנחנו לא רוצים עוד שירין אבו עאקלה, נכון?" זמן קצר לאחר מכן הורשו העיתונאים, שלא נפצעו, לצאת מהאזור.

מיחידת דובר צה"ל ומהמשרה [נמסר ל"הארץ"](#), בקשר לתקרית זו, ש"אינם מודעים להאשמות כלשהן בנוגע לאש שכוונה לעבר אנשי תקשורת".

משפחות עיתונאים זוכות לסעד משפטי מועט בישראל

בני משפחה של אחד העיתונאים הפלסטיניים המנויים ברשימת CPJ הגישו תביעה בבית המשפט בישראל בנוגע למותו של העיתונאי, ללא תוצאות. [עימאד אבו זהרה](#) (Imad Abu Zahra) צלם פלסטיני עצמאי שעבד כ- fixer (מפיק מקומי) עבור העיתונות הזרה, צילם נגמ"ש ישראלי שפגע בעמוד חשמל בעיר ג'נין בגדה המערבית כאשר טנקים ישראלים פתחו באש, הרגו אותו ופצעו אחד מעמיתיו בשנת 2002.

"בני היה אומר לי שכעיתונאי הוא מוגן ואיש לא יפגע בו" אמרה ל-CPJ אימו, היאם אבו זהרה (Hiyam Abu Zahra) "אך הוא קיפח את חייו עם המצלמה, לא עם נשק, כי רצה להראות לאנשים מה באמת קורה".

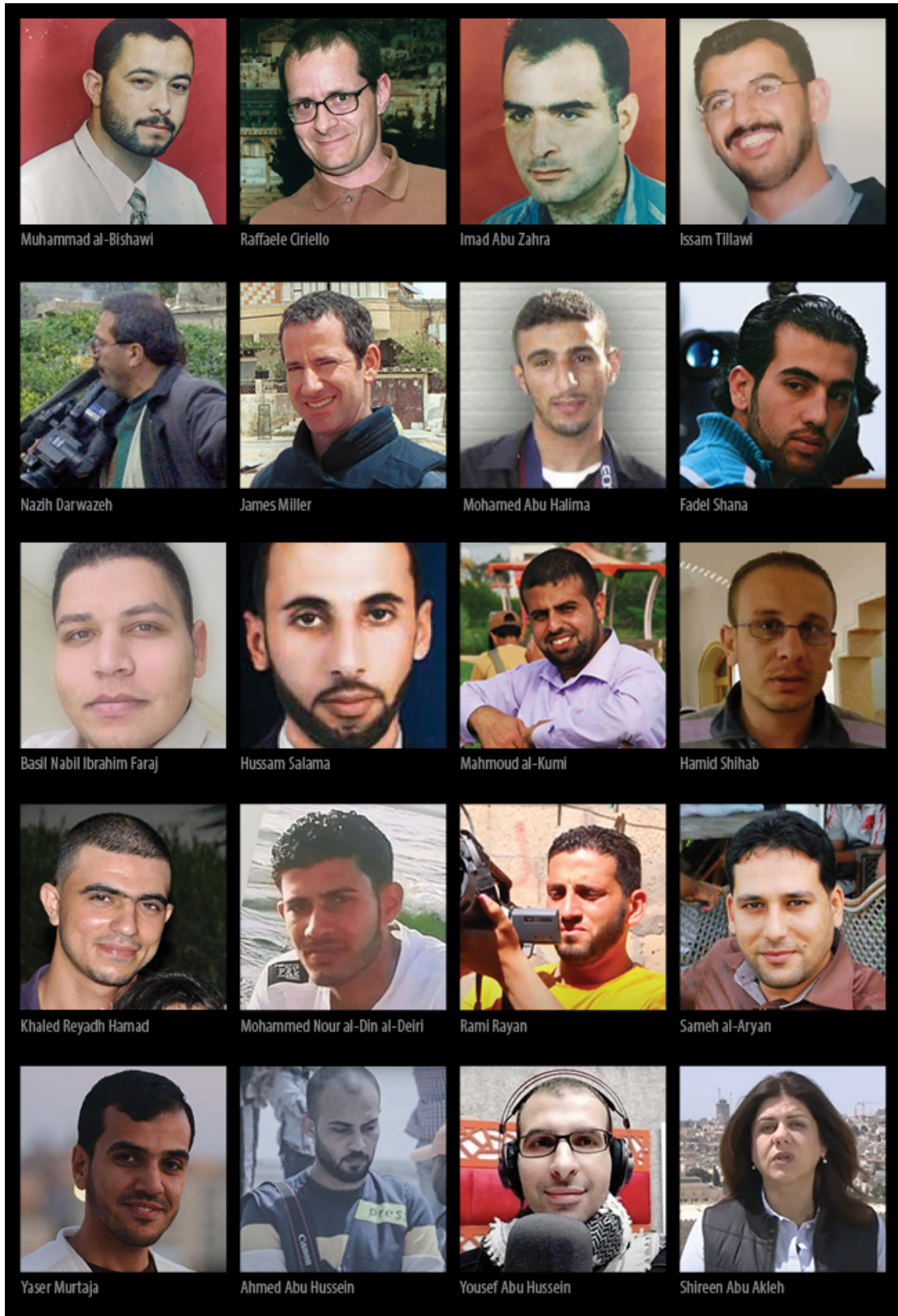
משפחתו של אבו זהרה [הגישה בבית משפט השלום בתל אביב תביעת נזיקין](#) נגד מדינת ישראל, ותבעה פיצויים בגין המוות. על פי מסמכים מתיק בית המשפט, העיד עמיתו של אבו זהרה שהפלסטינים זרקו פירות וירקות על החיילים הישראלים לפני שירו בעיתונאי. ואולם, השופטת קיבלה את גרסת המדינה וקבע שהחיילים נאלצו "לפתוח באש נוכח הסכנה לחייהם ובטיחותם" לאחר שהמון השליך לכאורה בקבוקי תבערה וירה לעברם מנשק קל. השופטת דחתה את טענת המשפחה וב-2011 חייבה את המשפחה בתשלום אגרת בית משפט בסך 20,000 ש"ח (כ-5,800 דולר ארה"ב).

סאמח דרוואזה, בנו של צלם של Associated Press Television News של [נאזיה דרוואזה](#) שנהרג ב-2003, אמר שמשפחתו ניסתה להגיש תביעה במערכת הישראלית, אך לבסוף וויתרה נוכח ההוצאות הגבוהות. לדבריו, חוסר הצדק "הכשיר את הקרקע להריגות חוזרות ונשנות של עיתונאים, והדוגמא הבולטת ביותר לכך היא הרג העיתונאית שירין אבו עאקלה".

ערוץ התקשורת בו עבדה אבו עאקלה רואה מעבר למערכת המשפט הישראלית. רשת התקשורת אל-ג'זירה, הממומנת על ידי קטאר, הגישה בסוף השנה שעברה [בקשה רשמית](#) לבית הדין הפלילי הבינלאומי בהאג – [שקבע](#) ב-2015 שיש לו סמכות שיפוט בשטחים הפלסטינים – בה ביקש לחקור את הריגתה של אבו עאקלה ולהעמיד לדין את האחראים למה שכינה "רצח בוטה". ה-FBI האמריקאי [חוקר](#) גם הוא את התקרית, אך ישראל הודיעה [שלא תשתף פעולה](#).

בהצהרה לקראת יום השנה הראשון למותה של אבו עאקלה, קרא הערוץ לעיתונאים וממשלות בעולם לפעול כדי "להטיל אחריות על האחראים למעשה ולהעמידם לדין, כדי להבטיח שאף עיתונאי אחר לא ישלם את המחיר היקר מכל בבואו למלא את תפקידו".

במקביל, המשיך אל-ג'זירה לדווח על הכיבוש הישראלי, גם בהעדרה של הכתבת שהגדירה את הסיקור עבור דור שלם של צופי טלוויזיה. [במאמר](#) שפורסם ב-2021, כתבה אבו עאקלה על העיר בה היא עתידה לקפח את חייה שנה אחת לאחר מכן, וקראה לג'נין "התגלמות הרוח הפלסטינית". היום, המקום בו נהרגה הפך [למקדש](#); העץ לצידי התמוטטה מכוסה בתמונות של הכתבת שהתהלכה ברחובות הסמוכים, מיקרופון בידה.

עיתונאים שנהרגו על ידי צה"ל

שורה עליונה, משמאל: [מוחמד אל-בישאוי](#), [רפאל צ'יריאלו](#), [עימאד אבו זהרה](#), [עיסאם תילאווי](#)

שורה שניה: [נאזיה דרוואזה](#), [ג'יימס מילר](#), [מוחמד אבו חלימה](#), [פאדל שנאעה](#)

שורה שלישית: [באסל נביל איברהים פרג'](#), [חוסאם סלאמה](#), [מחמוד אל-קומי](#), [חאמד שיהאב](#)

שורה רביעית: [חאלד ריאד חמאד](#), [מוחמד נור אל-דין אל-דיירי](#), [ראמי ריאן](#), [סאמח אל-עריאן](#)

שורה חמישית: [יאסר מורתג'א](#), [אחמד אבו חוסיין](#), [יוסף אבו חוסיין](#), [שירין אבו עאקלה](#)

קרדיטים לתמונות ניתן למצוא ב

cpj.org

זירת דיווח קטלנית לעיתונאים פלסטינים

תשעים אחוז מהעיתונאים ואנשי התקשורת שנהרגו על ידי צה"ל הם פלסטינים, לפי נתוני CPJ. (עשרת האחוזים הנותרים הם כתבים זרים; אף ישראלי לא נהרג). מספרים אלו משקפים במידת מה את המגמות הרחבות יותר של הסכסוך הישראלי-פלסטיני; לאורך 15 השנים האחרונות, מספר הפלסטינים שנהרגו עולה על מספר הישראלים שנהרגו פי 21, כך על פי נתוני [האו"ם](#).

כמו כן, משקפים הנתונים הללו את הסכנות האורבות במקומות מהם יכולים פלסטינים לדווח. הפלסטינים פועלים תחת [מגבלות חמורות על חופש התנועה](#). פלסטינים אינם יכולים לעבור בין עזה – שישראל שולטת במרחב האווירי, במים הטריטוריאליים וברוב המעברים היבשתיים שלה – ובין הגדה המערבית הכבושה, בלא היתר של ישראל. פלסטינים בעזה ובגדה המערבית זקוקים להיתר ישראלי גם כדי להיכנס לישראל ולמזרח ירושלים. פלסטינים במזרח ירושלים, אותה סיפחה ישראל בצעד שלא הוכר על ידי הקהילה הבינלאומית, נהנים מחופש תנועה גדול יותר; כמו כל מי שאינו תושב עזה, גם הם נדרשים להיתרים של ישראל כדי להיכנס לעזה. לשכת העיתונות הממשלתית בישראל, שאחראית על התיאום בין הממשלה לעיתונאים, אמרה ל-CPJ שהיא תומכת בבקשות של עיתונאים פלסטינים לדווח מתוך ישראל.

מגבלות אלו גורמות לכך שיכולתם של עיתונאים פלסטינים לדווח מוגבלת במידה רבה למקום מגוריהם – לעיתים קרובות אלו זירות של אלימות קשה. פעמים רבות הם הראשונים לדווח מהשטח על מבצעים צבאיים של ישראל בכפרי ובערי מגוריהם, ומשמשים כעיניים ואוזניים הראשונות באירועים שהופכים במהירות לחדשות עולמיות.

דעתם של החיילים הישראלים על העיתונאים פוגעת אף היא בבטחונם – כך מסרו עיתונאים בשטח ל-CPJ. "הם לא רואים בעיתונאים הפלסטינים עיתונאים. הם מתייחסים אלינו כמו למפגינים הפלסטינים, ומכוונים עלינו באותה מיזתה", אמר חאפז אבו סברה (Hafez Abu Sabra), כתב פלסטיני של ערוך Roy TV הירדני.

דבר זה עומד בסתירה חריפה לאופן שבו נוהג הצבא בכתבים ישראלים, שיכולים לתאם עם הצבא כניסה לערים פלסטיניות בגדה המערבית, אזורים שהכניסה אליהם חסומה בדרך כלל בפני אזרחים ישראלים. "הצבא מכיר את קומץ העיתונאים שמסקרים מבצעים צבאיים, ויודע מתי לקרוא להם להצטרף", אומר עמנואל פביאן (Emanuel Fabian), כתב צבאי בעיתון The Times of Israel. כתבים ישראלים, כמו כל אזרחי ישראל, אינם מורשים להיכנס לעזה.

עיתונאית "הארץ", עמירה הס, שמדווחת באופן קבוע מהערים הפלסטיניות, אומרת שרוב העיתונאים הישראלים אינם מציינים תמונה מלאה של החיים הפלסטינים תחת המגבלות הישראליות, ומתמקדים במקום זאת בזווית הצבאית. לדבריה, "תקשורת המיינסטרים בישראל לא ממש מסקרת את הכיבוש". באופן כללי, גם עיתונאים פלסטינים אינם מציגים סיקור מעמיק של החיים בישראל, אך כן מסקרים את הפוליטיקה הישראלית באמצעות תרגום של העיתונאים בעברית.

על הכתבים הזרים מוטלת המשימה לגשר על הפער. היתר מטעם לשכת העיתונות הממשלתית מאפשר להם לדווח בישראל, בגדה המערבית ובעזה – ובעשותם כן הם חשופים לסכנות. "בעיקרון אנחנו יכולים להסתובב איפה שאנחנו רוצים, ולדעתי הגישה הנוחה מטשטשת לפעמים את העובדה שזה מקום עבודה מסוכן ביותר", אמרה ל-CPJ כתבת עיתון ה-Guardian בירושלים, בת'אן מק'קרן (Bethan McKernan). "זה בלתי צפוי, ואלימות יכולה להתפרץ במפתיע בכל רגע".

אופן הבדיקה הישראלי במקרים של הרג עיתונאים

הליך הבדיקה של הרג אזרחים – בהם עיתונאים – על ידי הצבא, הוא בגדר קופסא שחורה. לא קיים מסמך מדיניות שמתאר את ההליך לפרטיו, ותוצאות כל הבדיקות הן חסויות.

במקרים שתקרית שאירעה במהלך לוחמה פעילה מעלה חשד להפרת הדין הבינלאומי, לשכת הרמטכ"ל פותחת בבדיקה ראשונית שנקרא "מנגנון הבדיקה המטכ"לי" והממצאים מועברים הלאה, לפרקליט הצבאי הראשי, שמחליט האם יש בהם משום הצדקה לפתוח בחקירה פלילית. מאז החלו ההערכות הללו, בשנת [2014](#), חקרה ישראל את מותם של חמישה עיתונאים [והפגזה רחבת היקף](#) אחת שהרגה שלושה עיתונאים. אף אחד מהתחקירים הללו לא הוביל לפתיחת חקירה פלילית.

התחקירים אמורים להביא את מערכת המשפט הצבאית לעמידה בסטנדרטים הבינלאומיים, אך ארגוני זכויות אדם רבים, בישראל ובעולם, [רואים בהם תיקונים קוסמטיים גרידא](#), במערכת שעדיין בנויה להגן על חיילים.

הבדיקות, שיועדו להיות מהירים ויעילים, יכולים להתארך ולהימשך שנים, כך [מסר](#) ארגון זכויות האדם הישראלי "יש דין" וכפי שעולה גם מהמחקר שערך CPJ. במקרה הבלתי רגיל שהבדיקה מובילה לפתיחת חקירה פלילית, החוקרים צריכים להתחיל מחדש ואינם יכולים להשתמש בדבר שנחשף במהלך הבדיקה. לדברי [ארגוני זכויות](#), דבר זה גורם לעיכובים נוספים שבמהלכם מתעמעם זכרונם של עדים וראיות עלולות להיעלם.

לאחר שנערכה "מנגנון הבדיקה המטכ"לי", הוא מועבר לפרקליטות הצבאית, יחידה שעל פי ארגוני זכויות אדם איננה נייטרלית או עצמאית. "יש דין" מפנה למקרה של העיתונאי [יוסף אבו חוסיין](#) (Yousef Abu Hussein) מרדיו "קול אל-אקצא" של חמאס, שנהרג בביתו בעזה מהפגזה של צה"ל ב-2021. [הארגון](#) ציין כי לפרקליטות הצבאית "היה חלק באישור המדיניות שסיווגה את אבו חוסיין כמטרה צבאית, במתן אור ירוק לתקיפה שהרגה אותו, או סייעה לנסח קריטריונים למידתיות כאשר אזרחים חפים מפשע נפגעים בתקיפה של מטרה צבאית". למרות זאת, הוטלה על הפצ"ר המשימה להחליט אם לפתוח בחקירה פלילית של מקרה הריגתו – שלא נפתחה במקרה זה.

במייל שנשלח ל-CPJ, טען צה"ל בנוגע להריגתו של יוסוף אבו חוסיין כי "נמצא שהתקיפה כוונה כנגד מטרה צבאית לגיטימית, אושרה על ידי הגורמים המוסמכים והייתה בתואם עם עקרון המידתיות". במילים אחרות, הצבא טען שנסיונות ההרג אינם חורגות מדרישות הדין הבינלאומי.

לעיתים רחוקות פותח הפצ"ר תיקים פליליים, או שהוא עושה כן באיטיות. "יש דין" בחן את פעילות העבר של ישראל במבצע הצבאי שהרג את אבו חוסיין ב-2021, מבצע שומר החומות. הארגון [מצא](#) שנכון לשנה אחת מאוחר יותר, פתח הצבא בבדיקות של 84 תקריות, אך רק חקירה פלילית אחת החלה. נכון לאותו זמן, רוב בדיקות עדיין התנהלו.

כאשר נפתחת חקירה פלילית, הגורם המבצע אותה הוא המשטרה הצבאית. [ארגוני זכויות אדם מבקרים](#) מזה שנים את העובדה שחקירות אלו נסמכות על עדויות חיילים, מבלי שנאספות ראיות או נגבות [עדויות](#), או שהדבר מתבצע זמן רב לאחר התקרית הנדונה. [לדברי](#) ארגוני זכויות, היחידות הצבאיות המעורבות בתקרית נשלחות לזהות חשודים ועדים, בדרך כלל לאחר תדרכים בהם ניתן היה לתאם עדויות ולהתאמן עליהן.

"מנקודת המבט הישראלית, לא מדובר בבירור אחריות והגנה על זכויות הקורבנות – ההיפך הוא הנכון", אמר חגי אלעד, ראש ארגון זכויות האדם הישראלי "בצלם". "אינני מביע כאן דעה. יש לנו מידע פנים בנוגע לטיוח של הרג פלסטינים, יותר מכלל אחד אחר. חקרנו מאות מקרים תוך כדי עמידה בקשר ישיר עם הרשויות הישראליות".

עם זאת, "בצלם" חדל משיתוף הפעולה עם המערכת החוקרת של צה"ל, [ואמר ב-2016](#) ש"לא ייקח חלק בהעמדת הפנים של מערכת המשפט הצבאית, ויחדל מלהפנות אליה תלונות".

בטרם בא לעולם המנגנון הבירור החדש, לפני תשע שנים, ישראל פתחה בבדיקות ראשוניות או בדיקות בסיסיות מאוד, של הרג שבעה עיתונאים לפחות. רק אחת מהן הובילה לחקירה פלילית, מותו של העיתונאי הבריטי ג'יימס מילר ב-2003 אך מקרה זה נסגר ולא הוגשו כתבי אישום. לפחות בחמישה מקרים של הרג עיתונאים שדווחו על ידי CPJ, לא הכריזה ישראל על בדיקה כלשהי.

משתתפים בהכנת הדוח

אורלי הלפרן היא הכותבת ומנתחת של הדוח הזה. הלפרן היא עיתונאית-תחקירנית ומפיקת טלוויזיה שעובד ברחבי המזרח התיכון ואפריקה ומדווחת מאזורי סכסוך, כולל בישראל ובשטחים הפלסטיניים, עיראק ואפגניסטן. היא עובדת עבור גופי שידור עולמיים וכתבות שלה התפרסמו בכלי התקשורת הבינלאומיים כולל מגזין TIME, ה-Washington Post, ו-Foreign Policy. הלפרן בעלת תואר ראשון בלימודי מזרח תיכון ואסלאם וביחסים בינלאומיים מהאוניברסיטה העברית. היא גרה בירושלים והיא דוברת אנגלית, עברית וערבית.

נעמי זבלוף, עורכת הכתבות המרכזיות של CPJ, ערכה את הדוח. לפני שהצטרפה ל-CPJ בשנת 2020, דיווחה זבלוף במשך שש שנים מישראל והשטחים הפלסטיניים, תחילה ככתבת לענייני המזרח התיכון של The Forward, ולאחר מכן ככתבת עצמאית לערוצים כמו NPR, The Atlantic ו-Foreign Policy. בנוסף כיהנה בעבר כסגנית עורך לענייני תרבות של The Forward בניו יורק. נעמי נולדה באוגדן, יוטה והחלה את הקריירה שלה בעיתונאית ב-מערב ארה"ב, ככתבת לשבועונים בסולט לייק סיטי, קולורדו ספרינגס, דנבר ודאלאס. לנעמי תואר ראשון במדעי המדינה ממכללת קולורדו ותואר שני בעיתונות פוליטית מבית הספר לעיתונאות באוניברסיטת קולומביה.

רוברט מהוני, מנהל פרויקטים מיוחדים ב-CPJ, ערך את הדוח. מהוני הוא עיתונאי, סופר ולוחם למען חופש העיתונות שעומד בחזית המאבק לחופש עיתונאות, בטיחות עיתונאים והזכות לדווח מאז שהצטרף ל-CPJ ב-2005. משנת 1978 ועד 2004, עבד מהוני עם סוכנות הידיעות רויטרס באירופה, אסיה, אפריקה, והמזרח התיכון. הוא עמד בראש לשכת החדשות בירושלים, מערב אפריקה וגרמניה, ושימש גם כעורך חדשות בלונדון עבור אירופה, אפריקה והמזרח התיכון. לאחר תקופה קצרה בה עבד פרילנסר וכמדריך עיתונאים הצטרף ל-CPJ, שם סייע בהובלת הארגון והרחיב את תחומי הדיווח והפעילות הציבורית שלו, במיוחד סביב נקודות המפגש בין טכנולוגיה וחופש העיתונות. מהוני עזר להקים את צוות התגובה למקרי חירום, שיטפל בצרכי הבטיחות הגוברים של עיתונאים. ב-2007 הפך לסמנכ"ל ומונה כמנכ"ל ב-2022. מהוני כותב עבור עיתונים ונותן ראיונות כתובים ומצולמים כמומחה לחופש התקשורת ואיומים על עיתונאים ברחבי העולם. בשנת 2022 כתב יחד עם ג'ואל סימון, מנכ"ל CPJ לשעבר, את הספר "[The Infodemic: איך צנזורה ושקרים הפכו את העולם למקום חולה יותר](#) חופשי פחות".

סמיר אלשריף, עיתונאי ירושלמי ומנהל הפקה, הביא דיווחים נוספים. מזה למעלה מ-12 שנים, סמיר תומך בעיתונאים ממגוון ערוצים בינלאומיים, בערבית, אנגלית ועברית.

סמיר מפקח על עניינים לוגיסטיים ואדמיניסטרטיביים ועל תיאום העבודה על פרויקטים רבים עם המגזין נשיונל ג'יאוגרפיק, ועבד עם סופרים ועל מספר סרטים.

שריף מנסור, מתאם התוכניות של CPJ במזרח התיכון ובצפון אפריקה, גם הוא הביא דיווח נוסף. פעיל מצרי-אמריקאי למען דמוקרטיה וזכויות אדם. בטרם הצטרף ל-CPJ, עבד עם Freedom House בווינגטון הבירה, שם ניהל הכשרת פעילים מהמזרח התיכון וצפון אפריקה. ב-2010 היה שותף מייסד של העמותה המצרית לשינוי, מלכ"ר בווינגטון שהביא מצרים בארצות הברית לתמוך בדמוקרטיה ובזכויות אדם במצרים. הוא שימש כמשקיף על הבחירות במצרים עבור Khalidun Center for Development Studies ועבד כעיתונאי עצמאי. ב-2004 קיבל את הוקרה מ-Al-Kalema מרכז לזכויות אדם, על עבודתו בהגנה על חופש הביטוי במצרים. מנסור כתב מספר מאמרים וערך מחקרים אודות החברה האזרחית ותפקיד המדיה החדשה והחברה האזרחית בהשגת דמוקרטיה. ב-2013 נבחר על ידי ה-Diplomatic Courier כאחד מבין 99 אנשי המקצוע הצעירים המובילים בתחום מדיניות החוץ. יש לו תואר ראשון בחינוך מאוניברסיטת אל-אזהר בקהיר ותואר שני ביחסים בינלאומיים מבית הספר פלטשר באוניברסיטת Tufts. דובר ערבית שוטפת.

אמילי שייפר עומר-מן בדקה את הדוח כמומחית והוסיפה מחקר. אמילי היא עורכת דין בתחום זכויות האדם על פי המשפט הבינלאומי, ובעלת ניסיון של יותר מ-15 שנים בקריאת תיגר על מדיניות ונוהגים של הצבא הישראלי, כמייצגת בעלי דין פלסטינים בבתי המשפט בישראל ובערכאות בינלאומיות. בין השנים 2005-2017 היתה עורכת דין בכירה במשרד עורכי הדין של מיכאל ספרד, והיתה המנהלת המשפטית של פרויקט 'אחריות כוחות הביטחון' של ארגון 'יש דין'. במסגרת זו ייצגה מעל 500 קרבנות הרג, פציעה ועבירות אחרות שבוצעו על ידי חיילי צה"ל ומשמר הגבול בגדה המערבית, כולל מזרח ירושלים. היא מורה מן החוץ בתחום זכויות אדם ושלטון החוק ב-American University ומוזמנת בקביעות כמרצה ופרשנית בנוגע לתחולת הדין הבינלאומי על הכיבוש הישראלי.

דייוויד קורטבה בדק עובדתית את הדוח. קורטבה הוא עיתונאי בצוות ה-New Yorker ודיווח עבור המגזין על מגוון נושאים, כולל "[מחנות הסינון](#)" שהקימה רוסיה במזרח אוקראינה – כתבת שער שנתמכה על ידי מרכז פוליצר.

ההמלצות של CPJ

הדפוס של הרג עיתונאים על ידי הצבא הישראלי מטיל איום כבד על חופש העיתונות ופוגע ביכולתם של עיתונאים להעביר דיווחים חדשתיים באופן חופשי ובטוח. CPJ קוראת לישראל, לארצות הברית ולקהילה הבינלאומית ליישם את ההמלצות הבאות על מנת להגן על עיתונאים, לשים קץ לפטור מעונש במקרים של הרג עיתונאים, ולמנוע הרוגים נוספים.

לישראל

- לפתוח בחקירה פלילית בשלושה מקרים של עיתונאים שנרצחו: שירין אבו עאקלה (2022), אחמד אבו חוסיין (2018) ויאסר מורתג'א (2018).
- להבטיח חקירה מהירה, עצמאית, שקופה ויעילה במקרים שמעלים חשש להרג בלתי-חוקי של עיתונאים, ומהווים אולי פשעי מלחמה; להפוך את הבדיקות במסגרת מנגנון הברור המטכ"לי לפומביים או בדיקות ראשוניות אחרות לגבי כל המקרים בהם עיתונאים נהרגו או נפצעו מאז 2001; לפנות לבחינה עצמאית של בדיקות אלו, לזיהוי צורך בחקירה פלילית.
- על חקירה אמינה של התקפות צה"ל או כוחות הביטחון הישראליים על עיתונאים להיערך על פי הליכי חקירה בינלאומיים מקובלים, כגון אלו שנקבעו במדריך למניעה אפקטיבית וחקירה של חיסולים והרג שרירותי או ללא משפט הידוע בשם "[פרוטוקול מינסוטה](#)". הפרוטוקול קובע שעל פי הדין הבינלאומי, החובה לחקור מקרי מוות בלתי חוקיים לכאורה כוללת התחייבות שהחקירה תהיה מהירה, יעילה ויסודית; עצמאית ובלתי תלויה; ושקופה.
- לאפשר לארגוני זכויות אדם, ולחוקרים מטעם האו"ם – כולל שליחים מיוחדים של האו"ם ושל [וועדת החקירה הבינלאומית העצמאית של האו"ם](#) בנוגע לשטחים הפלסטינים הכבושים וישראל – גישה בלתי מוגבלת לישראל ולשטחים הפלסטינים על מנת לחקור חשדות להפרה של הדין הבינלאומי על ידי כל הצדדים. לקבל וליישם את המלצותיהם לשיפור יכולתם של עיתונאים לדווח בחופשיות ובביטחון.
- לבחון ולשנות את הוראות הפתיחה באש של צה"ל כך שיימנע ירי מכוון על עיתונאים בעתיד, בהתאם [להמלצת האו"ם](#) לחדול מכל שימוש בלתי מוצדק בכוח קטלני. על הוראות מעודכנות אלו להעביר מסר לכל כוחות הביטחון, בפומבי ושלא בפומבי, שהשימוש בכוח קטלני כנגד עיתונאים – שהם אזרחים המבצעים את עבודתם – הוא אסור, ולהבהיר שעל הכוחות להימנע מפתיחה באש לעבר בני אדם הנושאים סימן זיהוי של העיתונות.
- לשתף פעולה באופן מלא עם חקירת ה-FBI האמריקאי בנוגע להריגתה של אבו עאקלה.
- לשתף פעולה עם כל חקירה של בית הדין הפלילי הבינלאומי כתוצאה מפניות שהתקבלו לאחרונה בטענה של פשעי מלחמה כנגד עיתונאים שבוצעו על ידי כוחות הביטחון הישראליים, ושל העדר חקירה הולמת של הרג אנשי תקשורת.

לארצות הברית

- לפרסם בדחיפות עדכון מקיף לציבור אודות מצב חקירת ה-FBI את הריגתה של שירין אבו עאקלה, שהיתה אזרחית אמריקאית. כפי שדווח, החקירה נפתחה בנובמבר 2022, ונכון למאי 2023 לא נמסר כל עדכון לציבור.

- למנף את השותפות של ארצות הברית עם ישראל כדי:
 - להבטיח שיתוף פעולה מלא מצד ישראל עם חקירת משרד המשפטים האמריקאי את הריגתה של אבו עאקלה.
 - ללחוץ על השלטונות הישראליים לבחון ולשנות את הוראות הפתיחה באש של צה"ל כך שלא יהיו עוד עיתונאים הרוגים.

לקהילה הבינלאומית

- על הוועדה החוקרת של האו"ם להמשיך וללחוץ על ישראל בעניין [המלצת](#) האו"ם לפיה יש לבחון את הוראות הפתיחה באש כדי לעצור את השימוש בכוח קטלני בלתי מוצדק.
- על ממשלות, בעיקר בעלות בריתה של ישראל, לדרוש מישראל לעמוד בהתחייבויותיה הבינלאומיות להגן על בטיחות העיתונות ולשים קץ לפטור מעונש בגין פשעים כנגד עיתונאים בשטחים הפלסטינים. כמו כן, ממשלות חייבות לדחוק בישראל לשתף פעולה באופן מלא עם חקירות בינלאומיות של מקרי הרג של עיתונאים או ירי מכוון עליהם מצד הכוחות הישראליים בשטחים הפלסטינים.
- על קואליציית חופש העיתונות ([The Media Freedom Coalition](#)), קבוצה המונה יותר מ-50 מדינות חברות שהתחייבו לתמוך בחופש העיתונות, לעודד את ישראל [לשים קץ לפטור מעונש](#) בגין הרג עיתונאים ולבחון את הוראות הפתיחה באש של צה"ל כך שלא יהיו עוד עיתונאים הרוגים.